

američke književnosti, čini se kao da mu nisu poznate mnoge studije o prirodi ove hibridne književne pojave koja nije tek novijega datuma. Autor se pita, i zadovoljava se prvim odgovorom, što potiče pučke pisce na stvaranje, kako on kaže, lažne narodne književnosti (u nas se također pojavio nezgrapn termin: polunardna književnost!): »What motivates a regional popular writer to invent a pseudo-folk literature?» (str. 387).

Simplificirani odgovor koji uočava samo prodajnu stranu (novčani uspjeh) proizvoda takve književnosti kao i negatorsko—afektivan odnos prema autorima takvih dijela, koje naziva provincijskim p'skaralima (hack writers), dokaz je autorova zadržavanja na površini problema. (»It is easy for any hack writer to recast (or even invent) stories in a folksy manner, to get them published, and often make money and his name on them. There is no appeal against the folk«, str. 387). Upravo činjenica rasprostranjenosti i dobre prode pučkih knjižica proze ili poezije — mogla je i morala upozoriti autora na važnost problema i na mogućnost dubljih istraživanja.

Mac Edward Leach ne daje jasne distinkcije terminâ *regional literature* i *popular literature*. Na pojedinim dijelovima teksta moglo bi se zaključiti da se oba termina odnose na istu pučku književnost (*popular literature*). Konstatira npr. da mnogi pisci regionalne književnosti ne ispoljavaju težnju za poniranjem u dubinu ljudske prirode (iako to nije samo stvar težnje, potrebe, nego prije svega pitanje sposobnosti, talenta) pa kao rezultat njihova slaba poznavanja narodnog života nastaju (opet) patvorine: »The result is usually manifestly phony.« (str. 395).

Nejasnoća se pojačava na kraju rasprave kada se oba termina utapaju i nestaju pred pojavom masovne kulture (*mass culture*). Autor kaže da regionalizam nestaje (»Today regionalism has begun to go« str. 395), ali ne komentira položaj pučke književnosti (*regional literature, popular literature*) u odnosu na sve snažniju dominaciju masovne kulture. Iako to i nije bila namjera njegovu razmatranja — ne začuđuje nas kada prethodno kretanje na površini problema zastane bez komentara pred novim pitanjem.

Na kraju časopis donosi iscrpan članak *Felixa J. Oinasa* »Studij folklorâ u Jugoslaviji.

Divna Zečević

UMJETNOST RIJEČI. Časopis za nauku o književnosti. Odgovorni urednik ZDENKO ŠKREB. Izd. Hrvatsko filološko društvo, God. XI, br. 3, Zagreb 1967, 280 str.

Sadržaji: *Miroslav Šicel*: Dosadašnje koncepcije povijesti hrvatske književnosti; *Ivo Frangeš*: O metodologiji povijesti hrvatske književnosti; *Aleksandar Flaker*: Načrt za periodizaciju novije hrvatske književnosti; *Galina Iljina*: Periodizacija hrvatske književnosti XX stoljeća; *Maja Bošković—Stulli*: Usmena književnost u sklopu povijesti hrvatske književnosti; *Olinko Delorko*: Pregled literature i izvora za izradu bibliografije narodne književnosti; *Davor Kapetanić*: Dokumentacijska istraživanja u studiju novije hrvatske književnosti; *Svetozar Petrović*: Problem književne terminologije.

Časopis donosi tekstove referata i koreferata održanih na prvom naučnom skupu (8. i 9. svibnja 1967) kojim je obilježen početak obimnog rada oko izrade naučne povijesti hrvatske književnosti na temelju dostignuća suvremene naše i svjetske nauke o književnosti. U radu sudjeluju: Institut za književnost Filozofskog fakulteta, Staroslavenski institut, Institut za književnost i teatrologiju JAZU, Institut za narodnu umjetnost i Katedra za jugoslavenske književnosti Filozofskog fakulteta iz Zadra.

Ovom prilikom osvrnut ćemo se samo na problem usmene književnosti u sklopu povijesti hrvatske književnosti — kako ga je izložila u svom referatu *Maja Bošković — Stulli*.

1) Raspravljajući o načinu uklapanja usmene književnosti u cjelokupnu povijest hrvatske književnosti, autorica smatra da bi se razvrstavanjem usmene književnosti u periode (prijedlog periodizacije Pavla Popovića i Dragoljuba Pavlovića) koji se mehanički povode za književnohistorijskom periodizacijom — promašio

osnovni cilj: takvom horizontalnom povezanošću usmena se književnost ne bi organski uklopila u tokove nacionalne povijesti književnosti. Na temelju često zane-marenih razlika između usmene i pisane književnosti: relativna uloga pojedinca — stvarioca, stoljetna postojanost vrsta te bogatstvo i životnost varijanata — M. Bošković—Stulli mišljenja je da građu treba razvrstavati tipološki: „... te unutar okvira njezinih vrsta ispitivati povijesne i književne utjecaje i promjene same te građe.” (str. 245)

2) Pišući o problemu nacionalnih okvira u kojima će se prikazati usmena književnost, autorica ukazuje na uzajamne veze usmene književnosti Hrvata i Srba kao i na mogućnost rješenja kako se usmena književnost u odnosu na nacionalnu pisanu književnost ne bi promatrala kao nešto eksteritorijalno: „Uza sve što je zajedničko, brižljivo bi se analizirale one karakteristike kojima se usmena književnost odlikuje na hrvatskom području, odnosno u pojedinim njegovim regijama.” (str. 254)

U zamišljenoj povijesti usmene književnosti, autorica razlikuje opći dio koji bi obuhvatio historiografiju nauke o usmenoj književnosti, komparativna proučavanja, odnos pisane i usmene književnosti, položaj među etnografijom i književnošću, usmenost, varijativnost, tradiciju i improvizaciju, kazivača i kolektiv, historičnost, nacionalnu i regionalnu pripadnost; i glavni dio povijesti koji bi obuhvatio „samu usmeno književnu građu raspoređenu prema njenim pojedinim vrstama ...”: poezija (epika i lirika), proza (pripovijetke — u užem značenju —, predaje i legende), tzv. „male vrste” (poslovice, zagonetke, uzrečice, pitalice, kletve, zaklinjanja (basme), brojalice, molitvice, rugalice i dr.) i dramske oblike.

Posebno mjesto u ovom izlaganju ukazano je širokom i neistraženom području tzv. pučke književnosti, koja traje s veoma starom tradicijom od srednjeg vijeka do danas kao prelazni oblik između usmene i pisane književnosti.

Na naučnom skupu, *Olinko Delorko* donio je plan za „Pregled literature i izvora za izradu bibliografije narodne književnosti”. „Pregled” će obuhvaćati pet glavnih dijelova: 1) dosadašnje bibliografije (koje su sve fragmentarne); 2) publicirane zbirke (pregled koji već posjeduje Institut za narodnu umjetnost); 3) prikaz bibliografije tekstova u periodici; 4) prikaz iscrpnih kritičkih bibliografija pojedinih priloga u časopisima (štamparskom greškom na strani 262. (prvi redak) stoji da je takva bibliografija objavljena umjesto: obavljena); 5) pregled stanja rukopisnih zbirki.

Bez ovakva „Pregleda”, nije ni potrebno posebno naglašavati, bilo bi nemoguće pristupiti izradi znanstvene povijesti usmene književnosti u sklopu povijesti nove hrvatske književnosti.

Divna Zečević

RAD XI-og KONGRESA SAVEZA FOLKLORISTA JUGOSLAVIJE U NOVOM VINODOLSKOM 1964. Glavni urednik VINKO ŽGANEC, Zagreb 1966, 542 str.

Ova pozamašna knjiga obuhvaća tekstove 59 pročitanih kongresnih referata. To je uobičajen prosjek svakogodišnjih kongresa Saveza folklorista, koji zatražuje svojom golemošću, kako za vrijeme kongresa, dok se predavači smjenjuju na tekućoj vrpci, tako i u objavljenim zbornicima.

I po tematici, i po metodološkom pristupu, i po nivou raspravljanja prilozi su veoma raznoliki. Zbog toga ovaj kongresni zbornik Saveza folklorista, slično kao i dosadašnji, nema pročišćene fizionomije, pretrpan je, ali sadrži i istinski vrijednih pojedinačnih članaka.

Današnji će se prikaz zadovoljiti time da informira samo o glavnim temama i imenima autora, domaćim i stranim, ostavljajući čitaocima da sami pobliže upoznaju one priloge za koje imaju interesa; posebno će se govoriti samo o jednome članku koji se autoru ovog prikaza čini specijalno zanimljivim.

Kongresna tematika obuhvatila je pet osnovnih tema, od kojih su dvije u godini 1964. bile jubilarne, a prva je tema, prema vrlo dobrom običaju svih